

Oikeushallinto-osasto
Tuomioistuinyksikkö
Hallitussihteeri Jennimari Huovinen

23.5.2017

OM 3/31/2016

HENKILÖSTÖN SIIRTÄMINEN KÄRÄJÄOIKEUSVERKOSTON KEHITTÄMISHANKKEESSA

Käräjäoikeusverkostouudistuksessa henkilöstön asemaan sovelletaan yhteistoiminnasta valtion virastoissa ja laitoksissa annettua lakia (1233/2013). Yhteistoimintamenettely käräjäoikeuksissa on käynnissä. Tavoitteena on, että irtisanomisilta vältytään. Henkilöstön asema uudelleen järjestelyssä perustuu valtion virkamieslain (750/1995) 5a—5 d §:iin. Tuomareiden osalta on otettava lisäksi huomioon perustuslain 103 §:ssä säädetty edellytykset tuomarin siirtämisestä sekä tuomioistuinlain 14 luvun 4 §:n erityissäännökset tuomareiden asemasta ja heidän siirtämisestään tuomioistuinlaitoksen uudelleenjärjestelyssä. Laamannien asemaan sovelletaan lisäksi tuomioistuinlain 2 luvun 3 §:ää.

Henkilöstön siirtymistä koskeville siirtymäsäännöksille ei siten ole tarvetta.

Säätelyn lähtökohtana on, että **virkamies siirtyy valtion virkamieslain 5 a §:ää noudattaen sinne, minne tehtävät ja virka uudelleenjärjestelyssä siirtyvät**. Määräaikaiseen virkasuhteeseen nimitetty virkamies siirtyy viraston palvelukseen määräaikaisen virkasuhteensa keston ajaksi. Suostumusta siirtoon on tiedusteltava silloin, kun siirto tapahtuu virkamiehen työssäkäyntialueen ulkopuolelle. Työssäkäyntialue käsittää julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 1 luvun 9 §:n mukaisesti 80 kilometrin alueen henkilön tosiasiallisesta asuinpaikasta. Muutostilanteissa noudatettavaksi tulevat myös valtion henkilöstön aseman järjestämisestä organisaation muutostilanteissa 26.1.2012 annetussa valtioneuvoston periaatepäätöksessä (VM/201.00.00.02.2012) kuvatut menettelytavat ja henkilöstön sijoittautumisvaihtoehdot virkajärjestelyineen.

Tuomareiden osalta eri sijoittautumisvaihtoehtoista säädetään nimenomaisesti tuomioistuinlain 14 luvun 4 §:n 2 momentissa. Lähtökohtana on, että tuomari voidaan sijoittaa vain tuomarin virkaan, ellei hän itse toivo muunlaista ratkaisua. Rajoituksena on lisäksi se, että tuomari voidaan sijoittaa vain virkaan, jonka kelpoisuusvaatimukset hän täyttää ja jota voidaan pitää hänelle sopivana. Pykälän 3 momentissa on nimenomaiset säännökset tuomareiden siirtämisessä noudatettavasta menettelystä. Sen mukaan tuomari nimitetään aina uudelleenjärjestelyssä siirtyvään virkaan taikka sijoittautumisvaihtoehtojen mukaiseen virkaan säännönmukaista nimittämismenettelyä noudattaen. Virkaa ei kuitenkaan julisteta haettavaksi. Tuomarin nimittämistä koskevan lausunnon laamanneja ja käräjätuomareita koskien antaa korkein oikeus. Tuomioistuinlaissa on lisäksi säännökset eron antamista koskevasta menettelystä tilanteissa, joissa tuomari kieltäytyy siirtymästä tai vastaanottamasta hänelle sijoittautumisvaihtoehtojen mukaisesti tarjottua virkaa. Tuomari ei suostumuksen antamatta jättämisellä siten voi estää virkansa siirtoa tuomioistuinlaitoksen uudelleenjärjestelyssä.

Käräjäoikeuden laamanneihin sovelletaan lisäksi tuomioistuinlain 2 luvun 6 §:n 3 momenttia. Sen mukaan tuomiopiirejä yhdistämällä perustetussa käräjäoikeudessa voi tarvittaessa olla yhtä useampi laamannin virka. Näistä kuitenkin vain yhteen kuuluu johtavana laamannina toimiminen. Nykyiset laamannit siirtyvät muiden tuomareiden tavoin yhdistymisten mukaisesti. He säilyttävät virkanimikkeensä ja palkkansa. Yksi yhdistettävien käräjäoikeuksien laamanneista nimitetään uudistuksessa muodostettavan käräjäoikeuden johtavaksi laamanniksi. Yhdistettävien käräjäoikeuksien laamannin virat täytetään ensimmäistä kertaa niin, että ne julistetaan vain asianomaisten tuomioistuinten laamannien haettavaksi. Muutoin virka täytetään päällikkötuomarin nimittämisestä tuomioistuinlaissa säädettyä menettelyä noudattaen. Tällä hetkellä useiden yhdistyvien käräjäoikeuksien laamannit on nimitetty määräaikaisesti tai osa on jäämässä eläkkeelle ennen uudistuksen voimaantuloa. Oikeusministeriön tiedon mukaan ainoastaan Itä-Uudenmaan käräjäoikeuden kohdalla laamannin virka on julistettava nykyisten yhdistyvien käräjäoikeuksien vakinaisten laamannien haettavaksi.

Tuomioistuinlain myötä laamannin virkaan nimitetään seitsemän vuoden määräajaksi. Tämä koskee myös käräjäoikeusuudistuksen perusteella yhdistyviin käräjäoikeuksiin nimitettäviä laamanneja. Tuomioistuinlain 24 luvun 4 §:n siirtymäsäännöksen mukaan ennen lain voimaantuloa nimitetty päällikkötuomari katsotaan eronneeksi virastaan siitä ajankohdasta lukien, josta hänet on nimitetty toisen tuomioistuimen päällikkötuomariksi seitsemän vuoden määräajaksi. Tällaiselle määräajaksi nimitetylle laamannille taattaisiin tuomarin virka noudattaen, mitä tuomioistuinlain 11 luvun 13 §:ssä säädetään (niin sanottu virkatakuu).

Lakivaliokunta on hovi- ja hallinto-oikeuksien rakenneuudistuksen yhteydessä (HE 153/2012 vp, LaVM 2/2013 vp) ottanut kantaa siihen, millä eri tavoin tuomioistuinten uudelleenjärjestely voidaan toteuttaa. Tällä on merkitystä arvioitaessa yhdistyvien tuomioistuinten henkilöstön asemaa. Valiokunnan näkemyksen mukaan uudelleenjärjestely voidaan toteuttaa joko niin, että yksi tuomioistuin lakkautetaan ja yhdistetään toiseen tuomioistuimeen, tai niin, että molemmat tuomioistuimet lakkautetaan ja niiden tilalle perustetaan uusi tuomioistuin. Lakivaliokunnan kannan mukaan tuomiopii-
rin laajentaminen ei yksikään merkitse uuden tuomioistuimen perustamista, jos sen nimi ei muutu.

Nyt ehdotettavissa yhdistymisissä ei ole kysymys uusien tuomioistuinten perustamisesta, vaan jo olemassa olevien yhdistymisestä. Näin ollen uudistuksella ei ole sellaista vaikutusta vastaanottavan tuomioistuimen henkilöstön asemaan, että se olisi siirrettävä ja tuomarit nimitettävä virkoihinsa uudelleen. **Riittävää siten on, että toiseen tuomioistuimen yhdistyvän (ja siten lakkaavan) tuomioistuimen henkilöstö siirtyy tehtäviensä mukana vastaanottavaan tuomioistuimeen edellä mainittuja säännöksiä soveltaen.** Näin ollen uudistuksessa lakkaavien eli Espoon, Hyvinkään, Kemi-Tornion, Keski-Pohjanmaan, Tuusulan, Vantaan ja Ylivieska-Raahan käräjäoikeuksien henkilöstö siirtyy yhdistymisten mukaisesti toisen viranomaisen eli Länsi-Uudenmaan, Kanta-Hämeen, Lapin, Pohjanmaan, Itä-Uudenmaan ja Oulun käräjäoikeuksien palvelukseen. Lakkaavien tuomioistuinten tuomarit on nimitettävä uusiin tuomioistuihin siirtyviin virkoihinsa uudelleen.